

Čís. 2493.

»jinou vrchností« ve smyslu Šu 187 tr. zák. jsou orgány veřejné správy, jež mají pečovati o bezpečnost majetku a stíhati trestné útoky naň činěné; nespadá sem účetní revisor zemského výboru.

Starostu obce nelze pokládati za vrchnost (§ 187 tr. zák.) vždy a za všech okolností; není jí, pokud mocí svého úřadu spravuje obecní jmění (§ 57 ob. zřiz. čes.) a v této vlastnosti se dozví o trestném činu.

(Rozh. ze dne 2. října 1926, Zm I 246/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. března 1926, pokud jím byl obžalovaný podle Šu 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro zločin zpronevěry podle §§ 181, 182 tr. zák. ohledně 95.946 Kč 93 h (neprávem zaúčtované příspěvky místní školní radě), zrušil napadený rozsudek, pokud byl vzat v odpor, jako zmatečný a věc vrátil témuž nalézacímu soudu, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnost uplatňuje důvody zmatečnosti čís. 5 a 9 b) Šu 281 tr. ř. S hlediska zmatku čís. 9 b) dlužno jí přiznati oprávnění. Nalézací soud zjistil, že obžalovaný jako obecní tajemník, zadržel a přivlastnil si v letech 1905 až 1924 z peněz v úřadě mu svěřených 95.946 Kč 93 h vědomě bezprávně, a shledal v jeho jednání objektivní i subjektivní skutkovou podstatu zločinu zpronevěry podle §§ 181 a 182 tr. zák. Přes to vynesl i ohledně této částky rozsudek osvobozující, maje za to, že se obžalovaný stal beztrestným z důvodu účinné lítosti, ježto dal — jak soud zjišťuje — obci dobrovolně a sám plnou náhradu tím, že jí uhradil před 5. únorem 1925, kdy bylo na něho učiněno trestní oznámení u četnické stanice, celkem 108.515 Kč 48 h — tedy více, než činí zpronevěřený peníz. Správně namítá zmateční stížnost, uplatňujíc tak zmatek podle čís. 9 b) Šu 281 tr. ř., že nalézací soud, řeše otázku beztrestnosti z důvodu účinné lítosti podle Šu 187 tr. zák., byl povinen zkoumati, zda není vyloučena beztrestnost obžalovaného tím, že o zpronevěře obžalovaného se dověděl obecní starosta Jaroslav D. již delší dobu před tím, než došlo k trestnímu oznámení, v době, než ještě celá škoda obžalovaným byla nahrazena, čemuž nasvědčují jednak obsah revisní zprávy, přečtené při hlavním přelíčení, a svědecká výpověď starosty Jaroslava D-a, jednak zjištění rozsudku o tom, jakým způsobem a kdy obžalovaný škodu nahradil. Vzhledem k tomu bylo však též povinností prvního soudu řešiti otázku, zda se dověděl obecní starosta o trestném činu jako vrchnost ve smyslu Šu 187 tr. zák. a zda není následkem toho beztrestnost obžalovaného z důvodu účinné lítosti vyloučena pro opožděnou náhradu škody. Nelze sice souhlasiti s názorem zmateční stížnosti, že i oba revisory, zemské revidenty Josefa S-a a Františka B-a, kteří prováděli revisi úředně, dlužno pokládati za vrchnost ve smyslu Šu 187 tr. zák., poněvadž »jinou vrchností« uvedenou v Šu 187 tr. zák. souřadně vedle soudu rozumí zákon orgány veřejné správy, jež mají pečovati o bezpečnost ma-

jetku a stíhati trestné útoky naň učiněné. Že za takové orgány nelze pokládati účetní revisory zemského výboru, není zajisté třeba blíže dovozovati.

Za to však dlužno zmateční stížnosti přisvědčiti, že starosta obce jest takovým orgánem veřejné správy, povoláním k tomu, by s hlediska zachování veřejného řádu dbal o bezpečnost majetku mimo jiné i stíháním majetkových deliktů. Plyne to jasně nejen z ustanovení článku V. čís. 2 zákona ze dne 5. března 1862, čís. 18 ř. zák. a §§ů 28 čís. 2, 59 zákona ze dne 16. dubna 1864, čís. 7 z. zák. pro Čechy, nýbrž zejména též z ustanovení Šu 24 tr. ř., kde se výslovně uvádí, že obecní představení náleží k úřadům bezpečnostním. Naproti tomu nelze z předpisů těch vyvozovati, že by starostu obce slušelo vždy a za všech okolností pokládati za »vrchnost« v onom smyslu. Podle Šu 52 cit. zák. pro Čechy řídí obecní představený všeliké práce na obecní radu vložené a spojuje podle §§ů 53 a násl. ve své osobě tolik vzájemně se různících funkcí samostatné i přenesené působnosti obce, které nemají s péčí o bezpečnost a stíhání deliktů nic společného, že již z toho vyplývá nutnost, i s hlediska Šu 187, 188 tr. zák. mezi těmito funkcemi rozeznávati. Úvaha ta vede k závěru, že, pokud obecní starosta mocí svého úřadu spravuje obecní jmění (podle Šu 57 obec. zřízení čes.) a v této vlastnosti se dozví o trestném činu, není vůbec vrchností, tím méně vrchností ve smyslu Šu 187 tr. zák. Závěr ten nalézá oporu i v další úvaze, že by opačné stanovisko činilo použití Šu 187 tr. zák. takřka nemožným v případech, kde zpronevěry dopustil se zaměstnanec obecní, a vedlo by tak k důsledkům, jež by zajisté neodpovídaly ani zásadě rovnosti občanů před zákonem, ani duchu a účelu tohoto zákonného ustanovení, které zřejmě hovoří zájmu poškozeného, by se mu náhrady škody dostalo. Nelze tedy říci, že starosta obce jest za všech okolností vrchností ve smyslu Šu 187 tr. zák., avšak nelze to také předem povšechně vyloučiti. Bylo proto na soudě nalézacím, by se zabýval především otázkou, kdy a v jaké vlastnosti se dozvěděl obecní starosta o trestném činu, a pouze v případě, že by byl toho mínění, že představený obce zvěděl o zpronevěře obžalovaného skutečně jako vrchnost, vyslovil se o tom, zda se stal obžalovaný přes to beztrestným podle Šu 187 tr. zák. Poněvadž nalézací soud takto nepostupoval, vycházejí zřejmě z mylného právního názoru, že obecní starosta vůbec není a nemůže býti vrchností ve smyslu Šu 187 tr. zák., bylo důvodné zmateční stížnosti státního zastupitelství vyhověti, rozsudek v napadené části, t. j. pokud sprostňující výrok týká se 95.946 Kč 93 h zrušiti jako zmatečný podle čís. 9 b) Šu 281 tr. ř. a podle Šu 288 čís. 3 tr. ř. věc vrátiti nalézacímu soudu, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

Rozhodnouti ve věci samé nebylo podle toho, co řečeno, zrušovacímu soudu možno, to tím méně, ježto z dosavadních zjištění rozsudkových není ani nade vši pochybnost zřejmo, že k úplné náhradě škody vůbec došlo. Podle rozhodovacích důvodů zrušeného rozsudku nabyt soud plného přesvědčení o tom, že obžalovaný jako obecní tajemník z peněz v jeho úřadě mu svěřených za sebou zadržel a si přivlastnil 95.946 Kč 93 h, které ve výdajích obecních neprávem súčtoval pod titulem při-

spěvku místní školní radě. Dále rozsudek zjišťuje, že obžalovaný předložil dne 12. listopadu 1924 revisním orgánům záruční list Rolnické záložny v T., v němž se tato zaručuje za obžalovaného do výše 100.000 Kč, že tento záruční list byl 18. listopadu 1924 odevzdán starostovi města, že pak obžalovaný 20. listopadu 1924 složil na úhradu škody vkladní knížku oné záložny se vkladem 84.150 Kč a 2. prosince 1924 10.493 Kč 31 h, takže úhrada škody obžalovaným skutečně poskytnutá činila by celkem jen 94.643 Kč 31 h, tedy o 1.303 Kč 62 h méně, než zpronevěřil. K závěru, že obžalovaný nahradil celou škodu, dospívá nalézací soud podle rozhodovacích důvodů tím způsobem, že k 94.643 Kč 31 h sluší prý připočísti ještě 14.883 Kč 40 h, na které obžalovaný za revise předložil dodatečně doklady vyhledané o obecních výdajích, jím nezaúčtovaných, ale dodatečně jak revisní komisí, tak i městskou radou uznaných a tedy obžalovanému k dobru připadajících, a že tak do dne 5. února 1925, kdy naň bylo učiněno trestní udání, celkem nahradil 108.515 Kč 46 h. Než tento závěr nijak nepřesvědčuje, poněvadž z důvodů rozsudku není zřejmo, proč nalézací soud má za to, že obžalovaný tím, že dodatečně předložil doklady o obecních výdajích v oné výši, nahradil škodu, a to právě škodu vzniklou nesprávným zúčtováním příspěvku místní školní radě 95.946 Kč 93 h. Jeť jasno, že tu nelze mluvit o náhradě škody v pravém slova smyslu, nýbrž nanejvýš o tom, že obžalovaný oněch částek, o nichž dodatečně předložil doklady o výdaji, za sebou nezadržel a sobě nepřivlastnil, takže o příslušný peníz ztenčila by se skutečná výše škody, kterou obžalovaný prokazatelně způsobil a kterou jest mu nahraditi, by se stal beztrestným. Při tom zůstalo však zcela nevysvětleno, zda doklady obžalovaným dodatečně předložené netýkají se položek, ohledně nichž nalézací soud podle §u 259 čís. 3 tr. ř. obžalovaného sprostil, než nikoli proto, že se stal beztrestným účinnou lítostí, nýbrž proto, že soud nenabyl přesvědčení, že i v tomto směru byla dána skutková podstata zpronevěry po objektivní a subjektivní stránce. Bude proto nalézacímu soudu přesně zjistiti a odůvodniti, zda obžalovaný včas nahradil celou škodu způsobem, jaký má na mysli ustanovení §u 187 tr. zák.

V záporném případě bude však po případě třeba zabývati se též otázkou, zda nebyly tu zákonné předpoklady narovnání po rozumu §u 188 písm. b) tr. zák. vzhledem k tomu, že podle obsahu revisní zprávy zavázal se obžalovaný dne 12. listopadu 1924 v přítomnosti obecního starosty potom, když mu byla revidujícími úředníky sdělena výše schodku, že tuto částku do týdne nahradí, jakož i vzhledem ke zjištění rozsudku, že obžalovaný předložil dne 12. listopadu 1924 revisním orgánům záruční list Rolnické záložny v T., v němž se tato zaručuje za obžalovaného do výše 100.000 Kč, a že tento záruční list byl dne 18. listopadu 1924 odevzdán starostovi města. Při posouzení otázky, zda byly náležitosti §u 187 tr. zák., po případě §u 188 písm. b) tr. zák. splněny včas, bude též nutno zkoumati, zda starosta obce (jako vrchnost) zvěděl o provinení obžalovaného ve smyslu §u 187 tr. zák., t. j. zda obžalovaný byl tehdy již podezřelým z trestného činu. O tom třeba uvažovati tím spíše, poněvadž v revisní zprávě, jak právem zdůrazňuje zrušený rozsudek,

mluví se pouze o zjištěných nesprávnostech a nepořádcích, obžalovaným zaviněných, a sám rozsudek v několika případech obžalovaného sprostil z důvodu, že soud nabyl přesvědčení, že tu nejde o čin trestný, nýbrž o nesprávnosti a nepořádky v účetních knihách. Vzhledem k tomu, že zjištěné zpronevěry, jež dosáhly celkem 95.946 Kč 93 h, spadají částečně do roků 1905 až 1907, 1909 až 1911, takže není vyloučeno, že do roku 1921, kdy obžalovaný se znovu provinil, uplynula lhůta promlčecí (§§y 228 písm. b), 182 tr. zák.), bude posléze po případě nutno zjistiti, zda nejsou aspoň ohledně části zažalovaných skutků dány zákonné podmínky promlčení, při čemž nebude však bez významu, zda tu jde o jednotlivé zpronevěry, z nichž dlužno každou posouditi zvlášť, či o pokračování v jednotné, delší dobu trvající trestné činnosti.

Čís. 2494.

Poměr svěření není založen již hospodářskou, společenskou nebo jinakou závislostí sváděné osoby na svůdci; využívání takové závislosti ve směru §u 132 tr. zák. poukazuje samo o sobě toliko ke skutkové podstatě útisku podle §u 1 zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 309 sb. z. a n.

Poměr »svěření« předpokládá, že dohlédací osoba (svůdce) má povinnost vésti svěřenou osobu k správnému smýšlení a řádnému životu ve věcech pohlavních tím, že bdí nad jejím mravním chováním a neporušeností. Zda tomu tak, o tom rozhoduje jediné, zda se taková povinnost obecně předpokládá v poměru, který se skutečně, třebas ne podle příslušných ustanovení civilního práva, utvořil mezi osobou dohlédací a osobou svedenou.

Pokud sem spadá poměr mezi zaměstnavatelem a čeledí.

Pojem »svedení k vykonání (dopuštění) smilných činů« není naplněn již tím, že smilný čin byl pachatelem na dotčené osobě nebo s ní předsevzat, nýbrž předpokládá se činné nebo trpné, avšak v obou případech vědomé a úmyslné propůjčení se svěřené osoby k smilnému jednání.

Prostředkem k svedení mohou býti nejen dary, lichocení, sliby a podněcování smyslnosti, nýbrž i násilí (fysické), pokud se jím má svěřená osoba učiniti povolnou k páchání (trpění) smilného činu, nedosahuje-li násilí té intensity, že jím jest volnost vůle naprosto zrušena.

Trestný pokus zločinu podle §u 132 tr. zák. předpokládá úmysl pachatelův, svésti osobu jeho dohledu svěřenou k vykonání (dopuštění) smilných činů.

»Smilným činem« jest rozuměti jakékoliv jednání, vyvěrající nebo směřující k podráždění pohlavního pudu jiné osoby, příčí-li se zároveň hrubým způsobem tomu, co káže slušnost ve věcech pohlavního života.

Pouhé neslušné, snad i objektivně necudné doteky nemusí nutně opodstatniti pojem smilných činů, staly-li se na př. jen ze žertu nebo svévole a chyby-li jim proto některá z oněch náležitostí.

Přestupek §u 411 tr. zák. nepředpokládá nutně přímý úmysl, ublížiti jiné osobě na těle, nýbrž stačí jakýkoliv, i jiný úmysl nepřátelský, jakým jest obzvláště úmysl s někým zle nakládati, porušiti jeho tělesnou nedotknutelnost způsobením mu byť i jen přechodné bolesti, nevolnosti a pod.